

ПАМ'ЯТІ КОЛЕГИ

ХІРУРГ ЯК СУТНІСТЬ ПОКЛИКАННЯ (ДО 75-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДОЦЕНТА ПЕТРА МІЗУНА)

Мимоволі прагнемо дійти висновку: кожний лікувальник, якщо сповідує заповіді славетного грецького основоположника медицини Гіппократа, виокремлює водночас і своє покликання — слугувати людям. Про сутність цієї істини красномовно свідчать імена лікарів, яким судилося працювати в різних умовах і в різні часи в Закарпатті. Серед перших-ліпших назвемо О.Фединця, М.Бакшеєва, О.Кишка, Г.Марантіді, І.Мельника, С.Долгоша, І.Ковальчука, які відійшли у Вічність. До цієї плеяди належить і Петро Мізун, якому цього року виповнилося 67 5 літ.

Петро Мізун народився 29 січня 1930 року в лісорубсько-селянській родині Марії Красняник (1909-1978) та Гаврила Мізуна (1903-1979). Кажуть, на чолі кожної людини виписана доля. Яка припала йому, нині відомо: пошук трудової гармонії. Він горнувся до світу знань передусім у стінах народної (тобто початкової) горожанської (неповної середньої), а відтак — у славленої Хустської гімназії, де витав дух устремління — до високого, довершеного, досконалого. Цим були позначені його життєві спрямування, іншими словами, прагнення вчитися в інших і нести світло добромисних начал поміж людей — далеких і близьких. Це була його найпримітніша риса від літ дитинства аж до тієї хвилини, коли 14 травня 1997 року Ужгород назавжди прощався з Петром Мізуном...

Першим із верховинців 1948 року Петро Мізун отримав золоту медаль “За відмінні успіхи та зразкову поведінку” по закінченню Міжгірської середньої школи, яку вручив випускникові тодішній директор — Кирило Галас (1921-1995), автор знаменної поезії “Буде день” і співтворець однойменного літературного альманаху (Ужгород, 1941). Відтоді й почалися його сходинки, оперті на трудові потуги, бо того ж року вступив на медичний факультет Ужгородського університету. І невдовзі став улюбленим учнем Олександра Фединця та Миколи Бакшеєва, відомих далеко за межами України. По завершенню університетських студій з відзнакою у 1954 році молодий лікар повернувся з міста над Ужем на Верховину, де працює отоларингологом. Зі слів Гафії Зимомрі (1919-1995), прибиральниці, а згодом — санітарки Міжгірської райлікарні, автор цих рядків дізнався про високий авторитет, яким користувався Петро Мізун серед хворих, а також колег. Невдовзі знову навчання, цього разу — в аспірантурі при кафедрі госпітальної хірургії, очолюваної від 1955 року Олександром Фединцем (1897-1987). Початкуючий дослідник не шукає легких стежинок у науці. Він живе тими завданнями, що становили за тієї епохи стрижневі напрямки досліджень кафедри, а саме: хірургічне лікування зобу, цирозу печінки, панкреатиту та, у першу чергу, судинних захворювань нижніх кінцівок і судинної патології. Як відомо, вони характеризуються складним розв'язанням. Такою є, наприклад, проблема тяжкого недугу — облітерованого ендартеріїту, його патоморфології, патофізіології та патогенезу, що поєднуються з потребою віднайдення ефективних засобів впливу на різні патогенетичні механізми. Про актуальність постановки цих питань свідчать численні дослідницькі праці вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема Олександра Вишневського, Миколи Єланського, Андрія Омельяшка, Миколи Краковського, Олександра Шалімова, Стефана Новицького, Рене Фонтена, Йоганни Радемагер, Яна Лінгардта та ін. Зрозуміло, тут вагомим постає внесок і ужгородських хірургів — О.Фединця, А.Караванова, В.Хенкіна, М.Полажинця, І.Ковальчука, С.Долгоша, В.Бори, В.Русина, П.Шеремега, І.Коршинського, А.Симодейка, В.Плахотнюка, Ю.Таралона, Д.Криванича. У цьому зв'язку варто виокремити наукові результати Петра Мізуна. Його новаторські пошуки справедливо викликали зацікавлення у провідних клініках України, Росії, Словаччини, Чехії, Німеччини. В окремих з них (Москва, Київ, Львів, С.-Петербург) уродженець Міжгірщини вдосконалював хірургічну майстерність. Учений завжди тепло говорив про свою вдячність професору Інституту хірургії ім. О.Вишневського Миколі Краковському, який був для Петра Мізуна справжнім порадиником, науковим керівником кандидатської дисертації. На жаль, її успішний захист відбувся лише весною 1972 року, хоча праця була завершена ще наприкінці 50-х на початку 60-х рр., власне, після за-

кінчення аспірантури (1957). Клініцист вкотре вважав за доцільне перевірити на практиці експериментальні спостереження, теоретичні висновки, додатково вивчити питання комплексного лікування хворих за допомогою гормональних препаратів, вітамінів, нових судинорозширюючих засобів. У його активі — низка авторських свідоцтв на винаходи та понад десять раціоналізаторських пропозицій. До слова, він вперше в Закарпатті застосовував розроблений особисто метод локальної анестезії, що знайшов відтак широкий розголос у клініках України. Тому й не дивно, що дисертаційне дослідження (“Деякі показники порушення трофіки й гемодинаміки у хворих облітерованими захворюваннями артерій нижніх кінцівок та їхнє патогенетичне лікування”. — Москва-Ужгород, 1972. — 212 с.) високо оцінили М.Краковський, С.Колесніков, Г.Степанова, П.Биткі, М.Князев, Г.Захарова, а також «хрещений батько» праці Петра Мізуна — професор Олександр Фединець. За оцінками названих вчених, ідеться про значний внесок автора дисертації у теорію й практику лікування хворих з облітерованим недугом, коли внаслідок інтенсивного згущення крові відбувається відмирання нижніх кінцівок. Петро Мізун розробив і втілював на практиці кілька засобів знеболення у процесі безпосереднього операційного втручання. Для цього хірург мав набір спеціальних, ним сконструйованих лікарських інструментів. У цій справі він охоче спілкувався з молодшим братом Юрієм, кандидатом фізико-математичних наук, завідувачем лабораторією Полярного геофізичного інституту Кольського філіалу Російської Академії наук. Братам належить кілька монографічних видань (Ю.Г.Мізун, П.Г.Мізун. Космос і здоров'я. — Москва, 1984; Магнітні бурі та здоров'я. — Москва, 1990 та ін.) російською мовою.

Відрядно, що 15 вересня 2004 року Державний департамент інтелектуальної власності відповідно до закону України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” видав деклараційний патент на винахід “Ранозагоювальна мазь доктора Мізуна та спосіб її одержання” за номером 69856А. Вона має низку переваг, що виявляються у повному загоєванні рани за порівняно короткий час, забезпечуючи необхідні споживчі властивості організму. Доречно згадати, що цю ранозагоювальну мазь Петро Мізун ефективно використовував упродовж тридцяти років. І ось, як це нерідко буває в долі чесної людини, тільки по смерті надійшло визнання. Завдяки дружині — Ольги Мізун, а також хірурга Валерія Пантя, який вмів застосовувати на практиці результати свого вчителя, названий винахід здобув право на широкий вжиток. До слова, одним з авторів цих рядків підготовлений до друку розлогий нарис про життя та діяльність Петра Мізуна. На його сторінках знайдуть своє місце спогади колег, друзів та шанувальників хірурга, зокрема І.Ковальчука, І.Коршинського, М.Ганича, М.Фатули, С.Біляка, В.Апхутіної, Б.Росохи, С.Добоша, В.Іткіса, М.Куцин, Г.Пустаї. Вони містять промовисті свідчення про нурт життєвих і творчих буднів Петра Мізуна як лікаря з Божої ласки.

Петро Мізун жив не тільки “хлібом єдиним”, він шукав свій храм у душі, прилучаючись до українського собору “без риштування”... Близькі з-поміж друзів мали okazji заглянути до книжки його життєвої долі, відчути його пристрасну любов до слова Шевченка й Лесі Українки, Сковороди й Франка, Стефаніка й Василя Гренджі-Донського. Не одному з тих, хто був йому близький, випадало бачити на ясенному столі рідкісні книжки — так, раритети для душі. До них належали наприкінці 60-х — початку 70-х рр. і праці “шестидесятників”, замовчувані або заборонені видання. З-поміж останніх варто назвати і знаменитий твір “Інтернаціоналізм, чи русифікація?” Івана Дзюби...

Він усміхався широкою усмішкою, повною довіри й пошанування. Коли оповідав про свої мандрівки землями Болгарії чи Німеччини, Чехії чи Індії, Куби чи Росії, то завжди — докладно й переконливо — стверджував: “У рідному краю навіть дим солодкий і коханий...”. Тут він не заїкався, як дехто з можновладців, бавлячись ключем у правиді. У такі хвилини він був схожий на батька Гаврила, вибідуваного хворобами лісоруба; отак стане, широкоплечий, і вдивляється туди, де шапкою Мономаха височіє над Володим-Міжгір'ям мальовнича Кам'янка. Це — з одного боку. А з іншого — звисає, неначе велетенський оборіг сіна, над Синевирським озером.

... Якось випала несподівана зустріч з неперевершеним вчителем молодих і зрілих — Марією Опаленик. Слово до слова, а лишень годинник виказує: сонце дивилося на ранок днини, аж ось — її злам під вечір... Які імена торкнулися уст моєї вічної навчительки! Від царя персів до грабівника богів Діонісія! Але одне прізвище викликало судільний біль: Петрові Мізуну в ці січневі дні виповнилося б 75. Гортаємо папери, опубліковані й рукописні праці вченого. Мимоволі впадає в око розлога оцінка, яку дав дослідницьким статтям українського хірурга професор Горст Гайне, завідувач клінікою однієї з найстаріших лікарень у Центральній Європі — Берлінської Шаріте, заснованої 1710 року. Мало хто знає, що саме тут пережила важку операцію Леся Українка у червні 1899 року. Однак Петро Мізун про

неї відав і високо поцінював практику німецького хірурга Ернста Бергмана (1836-1907), який оперував тоді ще молоденьку пацієнтку з України, а згодом — ушавлену авторку "Лісової пісні"...

Промінці теоретичних пізнань і власних дослідницьких спостережень лягли в основу цілої низки публікацій, які спеціалісти аргументовано характеризували, без перебільшення, як новаторські, хоч історія медицини увібрала не один вік. Новизну містять такі праці Петра Мізуна, як «Місцєва анестезія про вазографії нижніх кінцівок» (1965), «Визначення впливу ацетилхоліну на артеріовенозні анастомози при в/арт.терапії хворих на тромбооблітеруючі захворювання ацетилхоліном» (1966), «Вміст натрію і калію в крові хворих на тромбооблітеруючі захворювання до і після введення ацетилхоліну» (1969), «Вплив ацетилхоліну на коагуляційну і фібринолітичну системи крові у хворих на облітеровані захворювання» (1970), «Визначення цинку в плазмі крові екстракційно-фотометричним способом» (співавтори: Павло Кіш, Іван Зимомря, 1970), «Обмін нікотинової кислоти у хворих на облітеруючі захворюваннями та вплив на нього ацетилхоліну і гепарируну» (1972), «Комплексне лікування гострого холециститу» (1987) та ін. Привертають увагу дослідження, що виконані спільно з Олександром Фединцем, Михайлом Полажинцем, Василем Плахотнюком, Людмилою Котелянською та іншими колегами. «Щастя спілкуватися з тямущою людиною» — то улюблена фраза, якою не раз і не два починав, так шанобливо й жартівливо, Петро Мізун діалог зі співрозмовником, приміром, з Дмитром Снігурським (1919-1999) чи Михайлом Кречком (1925-1996). Як зринало ім'я ушавленого маестро, то мимоволі напливали на його уста мелодії пісень «Іванку, Іванку, купи ми рум'янку» та «Черлена ружа, трояка» — улюблених його дружини Ольги Мізун (з хати — Сидора), свого часу солістки Закарпатського народного хору, а нині — викладача Ужгородського музичного училища ім. Д.Задора.

...Срібна сльоза викотиться нерідко з її очей — полишилися сини Едуард та Юрко без батька, а обійстя — без господаря. Бувало, навідається друг родини Андрій Коцка (1911-1987) і так видається: не матиме межі їхня оповідка про долі людські. Що й казати, але чистою, як роса Великоднім ранком, постає правда: Петра Мізуна наділила рідна земля великим даром — вмів рятувати хворих від недуги, а здорових — від лукавства, конформізму, студеної порожнечі. Одне слово, лікар одухотворював людей на радість, натхнене життя, коли мимоволі хочеться заснувати пісню незрадливою нотою: "за горою високою голуби літають...". Його дар світився у щоденній праці, як у того сівача, котрий лагідним поглядом озирає доглянутий власний лан напровесні, сподіваючись на добірний урожай.

Микола Зимомря, доктор філологічних наук, професор